

Nieuwsbrief IVN

afdelingen Fryslân

de Wâlden
Heerenveen
Súdwesthoeke
Leeuwarden e.o.
Ooststellingwerf

Fryske natoerleafhawwers

yn Noard- Hollân

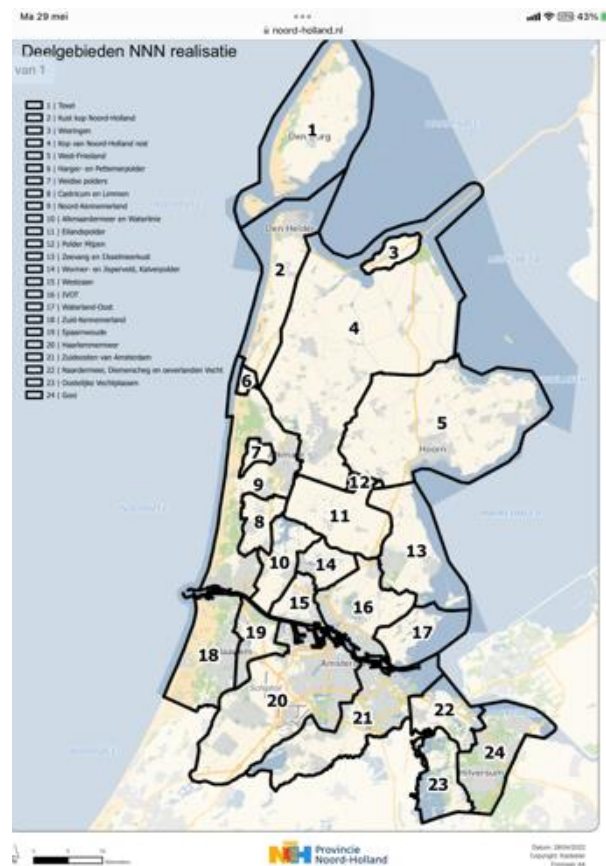
De Wâlden

Op 16 juni parkeren we, Fryske natuurliefhebbers en deelnemers aan de IVN de Wâlden vogelcursus van Betty Kooistra en Anne Slagman, bij de vogelkijkhut van de Putten in Noord Kennemerland (NKL). Voor deze uitwisseling worden we ontvangen door Foppe de Haan.

Als we op de Hondsbossche Dijk staan zien, ruiken en horen we de drie deelgebieden en hun samenhang: [de Putten](#) beheert door Natuurmonumenten en boeren, [het Groene Strand](#) waar een alliantie van groene organisaties aan werkt en we zien de tussen beide liggende nieuwe, sinds 2014 gegroeide, [Hondsbossche duinen](#). Tijdens de excursie krijgen we zicht op verleden, heden en toekomst van dit voor de natuur waardevolle gebied in NKL.

Korte terugblik

De kust lag duizenden jaren geleden verder naar het westen en is door hoger wordend zeewater naar het oosten geschoven. De Hondsbossche was indertijd echt bosgebied, met een veenmoerassige Noordzee. Na de Elizabethsvloed van 1421 en Allerheiligenvloed 1570 werd de Hondsbossche als zanddijk aangelegd. Met veel nog zichtbare slaperdijken en overloopgebieden; ook de Westfriese omringdijk van ca. 130 km loopt er vlakbij via Schagen naar Alkmaar en is door de eeuwen gaandeweg ontstaan. Namen van dichtbij gelegen wegen, als Munnikenweg en Herenweg, geven aan wie belangrijk waren, geld en macht hadden. In 1880 werd de zanddijk een harde zeedijk, in 1981 op 11 meter boven NAP gebracht.

Gebied 6 Putten, duinen en Groen Strand Camperduin

Het nieuwe denken over natuurlijke duinen en kustwering leidde er in 2014 toe dat het plan werd uitgevoerd om het gebied met nieuwe duinen veilig te maken voor de komende 50 jaar. De zandsuppleties starten in 2014 en in 2022 kreeg het strand Camperduin de erkenning Groen Strand. We lopen de drie deelgebieden en hun samenhang kort langs.

De Putten

Het gebied beslaat ca 400 ha, wv 200 in agrarisch beheer en 200 ha bij Natuurmonumenten. De Putten is normaliter walhalla van de sterns: grote- en dwergstern en visdief. Echter door de vogelgriep 2022 zijn de grote sterns nog niet terug in 2023! De 'big ten' vogels in de Putten zijn genoemde sterns, kluut, aalscholver, bontbekplevier, diverse ganzen (waaronder de zeldzame dwerggans als trekvogel), roodgeoorde fuut, lepelaar, tureluur. Speciaal aan de Putten is het water, dat is brak met toevoer van zout en zoet. Ook speciaal is de combinatie van zeer fijn

Zeekool

Palingbrood

Gele hoornpapaver

zand naast klei. Speciaal is ook het brakwater minnende palingbrood. Een unieke samenwerking van kalkwier met mosdiertjes. Het gebied kent zoetwater minnende planten als lisdodde's en zoutminnende planten als zeekraal, zeeaster en spirula's.

Nieuwe Hondsbossche duinen

Het gebied tussen de Putten en het Groen Strand vormt de nieuwe duinenrij. Die lopen van Camperduin tot aan Petten. Grotendeels dus op en ten westen van de ondergestoven en uniek begroeide geraakte stenen zeewering. Eroverheen is de luchtbrug voor vogels van de Putten naar het Groene strand, eronder de waterstromen.

We komen in de duinen prachtige planten, zangvogels en insecten tegen. En ook misdraging van een groep toeristen die met hun big bikes de kwetsbare duinen inrijden; toezicht en handhaving blijven gewenst! De zeekool (past natuurlijk prachtig zo dicht bij het koolgebied van NL en Europa rond Broek op Langendijk), de gele hoornpapaver ('Deze moet haast wel aangeplant zijn' stelt Foppe). En we zien door het scherpe oog van Betty Kooistra, Anne, Karin en anderen ook blauwborst, kneu, gele, blauwe kwikstaart en hommels.

Groene strand Camperduin

Via het zandpad door de nieuwe duinen komen we bij het Groene Strand. Hier staat het kunstwerk van de zeevogel, gemaakt van strandafval. Dat is een van de twee doelen van de Coalitie van groene strand partijen als Vogelbescherming en NH Landschap, meer natuurbeleving bij toeristen met minder afval.

Het tweede doel is de terugkeer van de strandbroeders met name de bontbekplevier. Op 23 mei trof Foppe het eerste nest aan en zette het protocol in werking: extra afrastering, informatiebordjes plaatsen, check hoeveel eieren en dan bij 4 eieren de nestkast eroverheen, afwachten of de bontbek het nest accepteert, extra schuilplekken zodra na drie weken de pullen uitkomen, monitoren of de nestvlieders het lijf redden.... Op het Groene strand zien we veel aanspoelsel, schelpen, hout en stenen. We vinden zelfs een gelukssteen met gat er doorheen, dat zal vast helpen de natuur hier en in Fryslân intact en sterker te maken. Met hulp natuurlijk van mensenhanden, omwonenden en professionals. Mooi voorbeeld is het Hoogheemraadschap (= waterschap NH) die bij het vinden van het eerste nest heel snel extra afrastering in de nieuwe duinen plaatste. Symbiose!

Onze conclusie

We bezochten een veelzijdig gebied, met rijke historie en grote uitdagingen naar de toekomst, zoals de invloed van de nieuwe duinen en de groeiende zoetwaterbel daarin op het brakke water van de Putten. Kortom veel natuurdynamiek om in een natuurkennisdossier te borgen: broed- en trekvogels, foeragerende wulpen in de winter, waterstromen, inzet professionals en vrijwilligers, herstel na vogelgriep. Maar ook veel rust en stabiliteit: veel cultuurhistorie, herhaling seizoenen, meerjarig beheer, beheersing water, innovatie en samenwerking met nuchtere omwonenden, dorpen en ondernemers.

Foppe is lid van IVN de Wâlden en van IVN NKL en volgt de IVN Natuurgidsopleiding in NoordKennemerland en werkt aan zijn eindopdracht in het gebied dat we vandaag onder de loep nemen. Zijn opdracht is om met meerdere natuurorganisaties samen een (raamwerk voor een digitale en transparante) Natuurkenniskaart van de Putten, de nieuwe Hondsbossche duinen en het Groene Strand Camperduin. De bundeling van natuurkennis is een voorwaarde voor goede gebiedsaanpakken. In het concept Provinciaal Plan Landelijk Gebied Noord Holland is het maken van een datastrategie en kennisportal een prioriteit. Net als in Fryslân is het van belang de natuurwaarden tijdig en goed in te brengen. Liefst als professionele en vrijwillige natuurorganisaties samen, dan sta je sterker. Want er staat veel te gebeuren in het landelijk gebied. 'Als er in 2024 opnieuw behoefte vanuit Fryslân is om dit gebied te vereren met een uitwisselingsbezoek laat het weten, dan gaan we een datum prikken'.

Bontbekpleviergezin (familie Ijip)

Het water dichtbij het strandje was al aardig opgewarmd. Het krioelde van de jonge stekelbaarsjes. Iets verder werd het water kouder en konden de

kinderen langs de rietkraag ontdekken welke prachtige waterbeestjes daar leven. De netjes werden in de waterbakken gelegd en ouders en kinderen konden zich verwonderen over de veelheid aan soorten.

Karin kon weer veel vertellen over de bijzondere eigenschappen van o.a. de waterscorpioen, de staafwants, de kokerjuffer en diverse zoetwatermosselen. Zo leren we er elke keer weer een heleboel bij!

IVN Slootjesdagen bij de Leijen de Wâlden

In de week van 5 t/m 11 juni organiseerden alle IVN-afdelingen voor de negende keer activiteiten voor jong en oud aan de waterkant. Kinderen, hun leerkrachten en (groot)ouders gaan op onderzoek uit met schepnet, waterbak en loeppotje. Samen met de IVN natuurgidsen ontdekken ze welke planten en dieren in en rond de waterkant leven. Wij hadden zaterdag 10 juni onze Slootjesdag bij de Leijen georganiseerd. Het bleek een bijzonder warme zomerse dag te zijn. Het strandje stroomde vol met gezinnen die de verkoeling van het water zochten. We zagen onze kans stijgen om meer kinderen te trekken dan alleen degenen die zich van te voren hadden opgegeven.

We installeerden ons bij de rietkraag met een informatiebord en heel veel schepnetjes, bakken, loepjes en zoekkaarten. Dat trok al direct de aandacht van een aantal kinderen en ouders. Na uitleg van Karin, Jantsje of Andrea konden de kinderen met of zonder hun ouders op onderzoek uit. We hadden hulp van Kees Filius. Hij gaat binnenkort met de gidsencursus starten en wilde graag ervaren hoe een excursie gegeven wordt.

We weten dat de waterkwaliteit van de Leijen de laatste jaren enorm verbeterd is. Dat was te merken aan de variatie in de waterbakken. De jongere kinderen vonden de kleine stekelbaarsjes geweldig. Het zijn prachtige zilveren visjes. We konden ze maar kort laten bewonderen omdat het in de bakken snel te warm werd door de brandende zon. Maar in het vrije water waren ze ook goed te zien. De oudere kinderen en ouders konden wat verder in het water komen en brachten libellelarven, zoetwaterpissebedden, schrijvertjes, bootsmannetjes, wantsen en een bijzonder visje mee. Zeer waarschijnlijk de rivierdonderpad.

We kijken terug op een zeer geslaagde dag. Kinderen en ouders konden zich verwonderen over de verscheidenheid aan leven in het water van de Leijen.
Andrea

Wat is het?

De Wâlden

Op weg naar de moestuin zagen we een vreemd beestje onhandig over het fietspad bewegen, centimeter of 7, 8. De kleinkinderen vonden het een alien.

Nou, moeders mooiste was het niet en ook de onhandige bewegingen van sloot naar grasveld leken ongemakkelijk. Weinig pootjes dachten we. Op de app Obsidentify kwam de Grote spinnende watertor meerdere malen als oplossing. Ik weet het niet, misschien klopt het, misschien niet. Kijk even mee. Els Steinmann

Grote spinnende watertor

NatuurGidsenOpleiding

De NatuurGidsenOpleiding gaat 26 september van start met 26 deelnemers. Indien er bij de afdelingen nog gegadigden voor deelname bekend zijn; deze mensen kunnen zich melden bij Ruud Oudega (06-53152059).

Stage lopen bij de NatuurGidsenOpleiding

Voor de afdelingen in Fryslân is de NGO een belangrijke bron voor nieuwe, jongere en actieve leden. Het is dus in het belang van ons allen dat we in Fryslân de NGO kunnen blijven aanbieden. Betty en Gosse hebben aangegeven dat deze NGO écht de allerlaatste is die ze gaan organiseren. Kunnen we gezamenlijk streven naar een 'NGO team Fryslân'? Eentje waarbij we inhoud en taken verdelen, zodat de organisatoren niet meer zo belastend en tijdrovend is? IVN Fryslân wil hier graag op inzetten en in ondersteunen.

Zijn er nu al actieve vrijwilligers in je gelederen die het organisatietalent in de vingers zit? Veel natuurkennis of een groot netwerk hebben of zich op educatief vlak willen inzetten? Tijdens de huidige NGO is er ruimte voor een 'stage'; je neemt deel aan enkele activiteiten binnen de NGO en maakt kennis met de organisatoren en organisatie

achter een NGO. Een stage in de praktijk om in het vervolg als team zelf een NGO te kunnen organiseren en draaien. Het zou mooi zijn als afdelingen hierover een berichtje opnemen in de gezamenlijke nieuwsbrief en/of in de afdelingsblaadjes. Geïnteresseerden voor een 'stage' kunnen zich melden bij Ruud Oudega (06-53152059).

Anja Dijkstra
Junior Projectleider
Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

Elke afdeling heeft zijn eigen kleur. Dit is in de voettekst terug te vinden.

Zondag 24 september

Nazomer wandeling naar het Taconisbosk
Via het historische Tjerkepaad wandelen we langs mooie houtwallen, over weilanden met uitzicht op het stroomdal van de Tjonger naar het rustige Taconisbosk. Ooit een bos bedoeld voor houtproductie en jacht. Maar nu alweer 50 jaar een natuurbos met prachtige oude eiken en beuken, veel verschillende soorten vogels en dieren zoals ree, vos en das en naar ik hoop de eerste paddenstoelen.

Aanvang 11.00 – 13.00

Opgave bij natuurgids: Tryntsje van der Wal, tel. 06-39552408 (maximaal 10 personen)

Verzamelen bij het middeleeuwse kerkje op het parkeerterrein van het crematorium/ begraafplaats Schoterhof, Rotstergaastweg 45 in Nieuweschoot.

Zondag 24 september

Bodemdierensafari (6+)

Aanvang 14:30 tot 16:00 uur

dbieb Leeuwarden

[Meer informatie en aanmelden](#)

Vrijdag 29 september

Vleermuizen excursie Marten Sikkema

Aanvang 19.30 - 22.00 uur

Zaklamp en laarzen mee

Max 15 personen

It West 16 Oudega (Small)

Wenny Creans 06 22780683 (18.00 - 20.00 uur)

Zaterdag 30 september

Kinderactiviteit Bodem diertjes zoeken

Aanvang 13.30 - 15.00 uur

Bakkeveen Locatie bij opgave

Betty Kooistra 06 51932500 (18.00 - 20.00 uur)

Zondag 1 oktober

Herfstwandeling door Toutenburgerbos en Vitens gebied

Aanvang 10.00-12.00 uur

Parkeerterrein Toutenburg, Zomerweg 75

Noordbergum

Betty Kooistra 06 51932500 (18.00 - 20.00 uur)

Zaterdag 7 oktober

Paddenstoelen excursie

Aanvang 14.00 - 16.00 uur

Witte huis Olterterp, laarzen aan

Adri Mens 0512 522304 (18.00 - 20.00 uur)

Zondag 15 oktober

Paddenstoelenexcursie

Aanvang 11.00 uur

olv Paddenstoelkundige Gosse Haga

Plaats: In het Katlijker Schar (Ketliker Skar)

vertrek van af het parkeerterrein adres

Schoterlandseweg 26, 8455 JG Katlijk

<https://goo.gl/maps/iA5tMZKBJhEF9njSA>

OPGAVE: mail riawijngaard@gmail.com telefoon/

whatsapp: 0636172527

Dinsdag 17 oktober

Kind-/gezinsactiviteit Paddenstoelen excursie

Aanvang 15.00- 16.30 uur

Witte huis Olterterp

Laarzen aan

Adri Mens 0512 522304 (18.00 - 20.00 uur)

Zaterdag 28 oktober

Excursie Harstewei, Jistrum

Aanvang 13.30 uur

Rijksweg 28, Jistrum

Tiny Oosterhoff 06 21516101 (18.00 - 20.00 uur)

Zaterdag 28 oktober

Aanvang 13:30 tot 15:00

Excursie door het Hemmemapark in Berltsum

[Meer informatie en aanmelden](#)

Zondag 29 oktober

Paddenstoelenexcursie (6+)

Aanvang 14:30 tot 16:00 uur

dbieb Leeuwarden

[Meer informatie en aanmelden](#)

Zaterdag 4 november

IVN Natuurwerkdag van 10.00 tot 15.00 uur

Voor meer informatie zie onze website:

<https://www.ivn.nl/afdeling/heerenveen-eo/>

Dinsdag 14 november

Lezing Zijn wilde bijen wild?

Aanvang 19.30 uur

Brede School De Drait, Flevo 190 Drachten

Volwassenen

Karin Akkerman 06 30654807 (18.00 - 20.00 uur)

Zaterdag 25 november

Bomen wandeling/excursie

olv Mies de Roode en Ria Wijngaard,

start: parkeerterrein staatsbosbeheer Tjaardalaan

tijd 11.00 tot ongeveer 13.00 uur

OPGAVE: mail riawijngaard@gmail.com telefoon/

whatsapp: 0636172527

Woensdag 29 november

Aanvang 19:30 tot 21:30 uur

Boeiende lezing over wilde dierenreis door Brazilië

Kurioskerk, Leeuwarden

[Meer informatie en aanmelden](#)

Donderdag 7 december

Gevleugeld gezelschap, vlinderlezing

aanvang 19:30 tot 21:15

Kurioskerk, Leeuwarden

[Meer informatie en aanmelden](#)

Zondag 17 december

Kerstversiering uit de natuur (6+)

Aanvang 14:30 tot 15:30 uur

dbieb Leeuwarden

[Meer informatie en aanmelden](#)